

מסורת הש"ס

א) בתמונת פ' משפטים
ממים מאי קמיל דשרים
מגלוין; ב) [הריות ה:];
ג) [פרכשי על זה ע' לקמן
ט: פסיקא לא חולק וכו'];
ד) לקמן יט. כ"ב: כ"ב: כ"ב:
קז: ה) [מסופחה פ"ד
ע"ש].

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה ואל וכו'
פסקו ושורו ליה הדרי:

מוסף רש"י

לא חולץ. הליכה נגלה היא
לו ללא לצי"ד ומתא רוקקת
לפניו ויבוס נגלה הוא לו ילא
לקום על שם אחיו (לקמן
ט"ו). ולא חולצין
לאשתו. מפני שאסורה
לנשא (ט"ו). התקשרו.
לשון היקף. אלס המטה
עלמו וסר דרכו (צפניה ב'
א'): אל: סכר קט מניע עיני
(תמלה, כמו (שמות ה'
לקושש קט, כלומר קטו
עלמך (רש"י ט"ב ט"ו).

רבינו חננאל

אומר מאתים ושליש
כנגד שיר עשרות. פי' שיר
עשרות של מאתים
ושלישין הו' כ"ג זהו
סנהדרין קטנה. תניא ר'
אומר מאתים ושבעים
ושבעה שיר ממאתים
ושלישין חסר עשרות
שלהן כ"ג סנהדרין קטנה
נשתירו כ"ג רע"ז מ"ב
הוסף אותן אלו שבעה
וארבעים על כ"ג
שהפריש סנהדרין קטנה
הרי ע' סנהדרין גדולה כו'
יהודה דאמר סנהדרין
גדולה ע' והא דתניא ר' עיר
כרבין דאמרי בשבת
גדולה אחו שבועים. דתנן
סנהדרין גדולה היתה של
אחד ושבעים ר' יהודה
אומר שבעים. ת"ר כל
ישראל שש מאות ארץ
נמצאו שיר אלפים שש
מאות. שיר מאות שש
אלפים שיר חמשים י"ב
אלפים. שיר עשרות שש
ברוא. נמצאו דיני ישראל
שבעת רבוא שבעות
אלפים ושש מאות.
ופשוטה היא: ירושלמי
(הלכ' ד) א"ר יוסי
בראשונה לא היתה חלוקה
בישראל אלא סנהדרין של
אחד ושבעים היתה יושבת
בלשכת הגזית ושני בתי
דינין של שלשה שבעה
היו יושבין אחד בחיל
ואחד בהר הבית ובתי
דינין של כ"ג היו יושבין
בכל עירות שארץ
ישראל. צריך אחד מהן
לשאול דבר הלכה היה בא
ושואל בב"ד שבעים או
שומעין ואומרים לו אם
לאו הוא ומפלא שבת
היו הלויין ושואלין מב"ד
הסמוך בעירן כו' עד
ומשם תורה יוצא ורווחת

דיני ממונות בשלשה

מאתים ושבעים ושבעה. מאתים ושבעים ושבעה
יתחלקו צ"ד י"א מוכין ואחד עשר ממייצגין ואחד אומר איני יודע
יוסיפו מאלו מ"ז עד שבעים כדאמר ר' צדוקין (לדמן דף מ"ג). שמוסיפין
שנים על הכ"ג אם זכרוה שניהם הרי י"ג מוכין ואחד עשר ממייצגין
זכאי ואם יחייבו צדוקי מייב דלויכא הטייה
לרעה על פי שנים ואם יחלקו לרין
עוד להוסיף שנים וכן לעולם עד
שהיו שבעים לרבי יהודה ושבעים
ואחד לרבנן: שרי אלפים שש מאות.
היו שהרי שש מאות אלף רגלי:

הדרן עלך דיני ממונות בשלשה

בהן גדול. אינו יוצא אחר
המטה.

אתא למינגע והיינו דלאוהר קרא ומן
המקדש לא ילא מקדושתו לא ילא
ללומר יתרחק מן הכיעור שלא ילא
לידי עומאה והאי קרא צדוקי אונן
כתיב דכתיב לעיל מיינה לאציו
ולאמו לא יעמא: הן נכסין והוא
נגלה. כהן יוצאין ממנו זה ונכסין
למנו אחר ונכסין ממנו הראשון
שאינו רואה אותן הוא נגלה ונכסין למנו
הראשון והן נכסין ממנו השני והוא נגלה
ונכסין למנו: רבי יהודה. דריש מן
המקדש דווקא: וכשהוא מנחם.
צורה כשחורין מקבור את המת
שאין שלו דרך כל העם עוברין
זה אחר זה ומנחמין את האכל
שעומד צמממו: והממונה. סגן
הכהנים ממנעו לכהן גדול בינו לבינו
העם שהממונה ציממו וכל העם
צשמאלו והוא צמממו: **אנו כפרד.**
צנו תתכפר אתה ואנחנו תתמך
לכל הראוי לכהן עליך: **ושמזבין**
אוסו. כדקיימא לן (בב"מ דף ט"ו):
אכל סעודה ראשונה אסור לאכול
משלו: **מפנינו על הארץ.** הן מזריין
ומתאבלין על גברו והוא מיכב צדוק
על הספסל: **ג'ב' וינ אוסו איצטריכא**
ליה. סלקא דעתך אמינא לא ליחלו
למיתני קמי צי דינא: **ועובר על עשה.**
הוא כהדינו. לקמי מיתוקמא שפיר:
ההורג

דיינין ליה איהו היכי דייין והכתיב
ואחר כך קשט אחרים אלא אידי דקא בעי למיתני מלך לא הן ולא דנין אותה
תנא נמי כה"ג דן ודיני ואי בעית אימא אל קמ"ל כרתניא כהן גדול שחרג את
הנפש במזיד נהרג בשוגג גולה ועובר על עשה ועל לא תעשה והרי הוא
כהדיוט לכל דבריו במזיד נהרג פשיטא בשוגג גולה איצטריכא ליה הא נמי
פשיטא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב וישב בה עד מות הכהן הגדול אימא
כל דאית ליה תקנתא בחזרה ליגלי דלית ליה תקנתא בחזרה לא ליגלי דתנן
ההורג

הכא פשיטא כלומר למה לן למתני דן ומשני דנין אותו איצטריכא ליה והאגז דנין אותו מני דן אפ"ה ליה להקשות אמאי לא
משני דמשום הכי תני דן ודיני אותו משום דלאי לא תני שום דבר צ"ג הוה אמינא מסכר דן שפיר דלטו משום חשיבותו מגרע גרע
התקוששו לדרכה לאחד גיסא אי לא הוה תני שום דבר צ"ג הוה אמינא מסכר דן שפיר דלטו משום חשיבותו מגרע גרע
וכיון דדן איהו נמי ליינין ליה משום התקוששו ולא קשיא מידי: **והא** דתנן כהן גדול בטר פ"ק משום דלידי דתניא
צ"ק מניל דכ"ג פסקי א) ושייני ליה והדר תני ליה מעלות של מלך דחשיב מיינה ואחר כך חוזר לעניינו להלכות דינין:
אינו

בכל ישראל. משרבו למיתדי שמאי והלל שלא שמשו ריבון כצרכן רבו מחלוקות בישראל ונעשית תורה כשתי תורות משם
היו שולחין בכל עיריית שבאין ישראל וכל מי שהיו מוצאין חכם עניו שפיר עין טובה נפש שפלה ורוח נמוכה לב טוב יצר
טוב חלק טוב עושין אותו דייין בעירו ומשעשה דייין בעירו היו מעלין אותו והיו מרשיבין אותו בב"ד שבהר הבית ואח"כ
בב"ד שבתאי ואח"כ בב"ד הגדול בשלשכת הגזית סנהדרין היתה כחצי גזרן עגולה והנשיא יושב באמצע כרי שיהו רואין
אותו ושומעין את קולו. א"ר אלעזר ב"ר צדוק כשהיה רבן גמליאל יושב ביבנה היה אבא ואחיו יושבין מימיו והוקיטם
שמטלי מפני כבוד הוקין רבין תקנה עשה משה רבינו שבעה שאמר לו פקוד כל בכור זכר בבני ישראל. מה עשה נטל כ"ב
אלף פיתקין וכתב בהן כן לוי ורע"ג כתב בהן חמשת שקלים והטילן לקלפי כו'. קונדיקוס הגמון שאל לר' יוחנן בן זכאי

פרק ראשון סנהדרין יח.

נמצאו דיני ישראל ו' ריבואות ו' אלפים ושש מאות. תימה
הא חסרי לכו עוצא דמי מפקת מן ריבואות ששה
מאות לשרי אלפים לא משכחת צמר הכי ו' אלפים לשרי מאות וכי
הדר מפקת (כל) הני לא משכחת צמר הכי לשרי חמשים י"ב אלף
וכ"ש דלא משכחת צמר הכי שרי
עשרות שש ריבואות וי"מ דככל הני
שרים אפשר דהו זקניס יתיירס מזני
ס' דלמר זיש נוחלין (צ"ב דף קכ"א):
דלא נמנו פחות מזני עשרים ויתירס
מזני ששים וצשרי עשרות לא חייסין
אפילו היו מזני עשרים שהם עצמם
היו מן החשבון וכל אחד שר על
תשעה והוא עשירי וי"מ דחשבון
השכרות קחשיב דחמילתן נימנו שרי
עשרות ומהחשבון צהם נתמנו לשרי
חמשים והחשבון משרי חמשים
נתמנו לשרי מאות ומשרי מאות צירר
החשובים לשרי אלפים:

הדרן עלך דיני ממונות בשלשה

בהן גדול דן פשיטא. כלומר
למה לי למיתני דן

ומשני דנין איצטריכא ליה דס"ד
דמתוך גדולתו אין דנין אותו ודן
קמי אגז דנין ופריך הא נמי פשיטא
לומר כיון דפשיטא לן דדן פשיטא
נמי דנין דלאי לאו דנין וכו' ולא
משני דס"ד דאין דנין אותו ומתוך
שאין דנין אותו הוא אינו דן משום
דלכתי הוה פריך לן ליתני דן לנד
ומתני דיעינן דדנין אותו ומיהו קשי
גזי מלך ליתני לא דנין ויעינן שפיר
דאינו דן משום התקוששו וי"ל דלא
דמי דודאי גזי כהן כיון דתנא דן לא
הוה ליה למתני דנין צמס אלב גזי
מלך אין קושיא אמאי קמני לא דן
כיון דתנא ליה מקמי לא דנין ועוד
אגז דמי כהן גדול דן ודנין תנא גזי
מלך כדמרייהו דן ולא דנין דכתי
נמי קמני מעידין אותו גזי כהן גדול
ולא מעידין גזי מלך אע"ג דלא
כריכי דככלל דנין אותו אלא משום
דתנא גזי דן דנין תנא נמי מעיד
ומעידים והא דלא שקיל וטרי צה"ס
הכי משום דהא פשיטא דתני צסיפא
אגז רישא דן מלמתי צפרישת לר"ר
טרוי"ש צמנו וצמס דקק לדקק
כך דודאי לעולם צין גזי צין
גזי כהן גדול אי יש חידוש או מדן
מדנין אין להקשות שום דבר דלמה
לו למיתני גזי כהן גדול דנין אותו
וגזי מלך לא דן דכיון דיש שום
חידוש צמילמתי תני זה אגז זה
ומדע דהכי פשיטא ליה לה"ס דפריך

רבינו חננאל (המשך)

א"ל בכלל חסידין (ובכלל)
[ובפרט] יתירין א"ל אותן
שלש מאות יתירין ככורין
כהונה היו ואין קודש
מציא קודש. מיתבי העצ
עצמך שעלו ביד כולן כן
לוי א"ל משה סג היה
ומסורגין עלו ועוד משלו
הגמון זה לרבי"ז משה
רבסם או גבג היה או לא
היה בקי בחשבון דכתיב
בקע לגולגולת מחצית
השקל בשקל הקודש והיו
באותו הזמן מקומות
שהיה החכר שלהן מאה
ליטרין ומקומות שהיה
הככר שלהן ששים ליטרין
וא"ל הגמון זה הן תעבדי
ככר מאה ליטרין חד מן
שיחא גבג ואין תעבדינה
שיחא ליטרין פלגא גבג
א"ל משה רבינו גזר
ונכר ובקו בחשבון הוה
זכר של קודש כפול היה
שנאמר והשקל עשרים
גרה עשרים שקלים חמשה
ועשרים שקלים עשרה

וחמשה שקל המנה יהיה גמון ר"מ הוה אלא ש"מ של קודש כפול היה ובתר דאוסופו עליה שותו אשילות גמון הוה
מפורשות כמו שכתבנו בתחלת מסכת בכורות תחושת התנופה סליק צ"ו ליטרין ואחו עכוד ליה פרוטורו וכן את עבדי ואת
האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים סלקין שבעין וחד ליטרין ואת עבדי ליה פרוטורו משום דלא פלקין קינוריא: ואת

הדרן עלך פרק דיני ממונות
פ"ב בהן גדול דן ודיני אותו כו'. ירושלמי ניהא דן דנין אותו אמאי ממנה אנטלר. הגע עצמך שנפלה שבתה ואנטלר שברעה (א)

עין משפט
נר מצוה

א א מיי פ"ה מהל' כל
המקדש ה' ח סג
לאון קפו:
ב ב מיי שם ה' י:
ג ג מיי שם ופיו מהל'
אסורי ביאה ה"ל א':
ג ד ה מיי פ"ה מהל' כל
המקדש ה' ה:
ד ד מיי שם ה' ד:
ה ז מיי שם ה' ה ופ"ו
מהל' אכל הלכה ו:
ו ו מיי פ"ה מהל' כל
המקדש ה' ו ופ"ו מהל'
אכל ש:
ז ז מיי פ"ב מהל'
פסחדין הלכה ה ופ"ג
מהל' מלכס הלכה ו:
ח י כ מיי פ"ב מהל'
מלכס הלכה ג:
ט ט מיי שם ה' צ:

תורה אור השלם

1. ואקח תחנה מפל
הקב אנשי חיל ירמי
אלהים אנשי אמת שגאי
בצע ושמתי עליהם שרי
אלפים שרי מאות שרי
חמשים ושרי עשרות:
שמות יח כא
2. ומן המקדש לא יצא
ולא יחלל את מקדש
אלהיו כי גזר שמו
משחת אלהיו עליו אני
ויקרא כא יב
3. ואקחה לך את בית
אדניך ואת נשי אדניך
בתוך אקחה לך את
בית ישראל ויהודה ואם
מעט ואספה לך בקנה
הקנה: שמואל ב יח כ
4. התקוששו וקושו הגו
לא נכסין: צפניה ב א
5. והצילו העדה את
הקנה מיד גאל הקדש
והשיבו אותו העדה אל
עיר מקלטו אשר נס
שמוה רשע הד מות
הבזק הגדול אשר קוש
אתו בשמן הקדש:
במדבר לה כה

רבינו חננאל (המשך)

א"ל בכלל חסידין (ובכלל)
[ובפרט] יתירין א"ל אותן
שלש מאות יתירין ככורין
כהונה היו ואין קודש
מציא קודש. מיתבי העצ
עצמך שעלו ביד כולן כן
לוי א"ל משה סג היה
ומסורגין עלו ועוד משלו
הגמון זה לרבי"ז משה
רבסם או גבג היה או לא
היה בקי בחשבון דכתיב
בקע לגולגולת מחצית
השקל בשקל הקודש והיו
באותו הזמן מקומות
שהיה החכר שלהן מאה
ליטרין ומקומות שהיה
הככר שלהן ששים ליטרין
וא"ל הגמון זה הן תעבדי
ככר מאה ליטרין חד מן
שיחא גבג ואין תעבדינה
שיחא ליטרין פלגא גבג
א"ל משה רבינו גזר
ונכר ובקו בחשבון הוה
זכר של קודש כפול היה
שנאמר והשקל עשרים
גרה עשרים שקלים חמשה
ועשרים שקלים עשרה

(ב) [ע' צפני משה ומתא פירוש דכרי רבינו ומלך זה עמל אחד ככ"ג עד דף י"ע ע"א]